

Sygn. akt VIII AKa 218/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VIII Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA – Dorota Radlińska (spr.)

Sędziowie: SA – Anna Nowakowska

SA – Sławomir Machnio

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Reingruber

przy udziale Prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 12.03. 2024 r. w Warszawie

sprawy T. Z.

przeciwko Skarbowi Państwa

o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa- Praga w Warszawie

z dnia 19.01. 2023r.

sygn. akt V Ko 433 /21

I. zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że podwyższa kwotę zasądzzonego zadośćuczynienia do 295 000 (dwustu dziewięćdziesięciu pięciu tysięcy) złotych;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz T. Z. kwotę 288 (dwieście osiemdziesiąt osiem) złotych tytułem zwrotu wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Formularz UK 2	Sygnatura akt	VIII AKa 218/23
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	

1. **CZĘŚĆ WSTĘPNA**

Oznaczenie zapadłego wyroku

Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z 19 stycznia 2023 roku w sprawie sygn. akt V Ko 433/21

Podmiot wnoszący apelację

prokurator

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny – pełnomocnik wnioskodawcy

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia	
1.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji.		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. - obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. - obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. - błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. - rażąca niewspółmierności kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	

#	brak zarzutów	
---	---------------	--

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	<i>zmiana</i>
---	-----------	---	---------------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione				
Lp.	Wskazać oskarżonego.	Wskazać fakt.	Dowód ze wskazaniem numeru karty, na której znajduje się dowód.	
			Sąd II instancji nie przeprowadzał postępowania dowodowego	
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione				
Lp.	Wskazać oskarżonego.	Wskazać fakt.	Dowód ze wskazaniem numeru karty, na której znajduje się dowód.	
		Sąd II instancji nie przeprowadzał		

		postępowania dowodowego		
--	--	--------------------------------	--	--

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Wskazać fakt	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu.
	Nie dotyczy	

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Wskazać fakt	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu.
	Nie dotyczy	

STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzuty	
	1. 1. naruszenie art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 552 § 1 i 4 k.p.k. - przez oddalenie roszczenia o zadośćuczynienie co do kwoty 175.000 zł w sytuacji, gdy zasądzona kwota nie spełnia funkcji sumy odpowiedniej w rozumieniu	# zasadne # częściowo zasadne # niezasadne

art. 445 § 1 k.c., biorąc pod uwagę długotrwałość bezprawnego zatrzymania i tymczasowego aresztowania, powagę zarzutu postawionego Wnioskodawcy, nieodwracalnego zniszczenia relacji rodzinnych Wnioskodawcy z dziećmi, a w szczególności z córką, długotrwały odbiór Wnioskodawcy jako zabójcy w jego środowisku lokalnym oraz negatywnych przeżyć i doznań Wnioskodawcy związanych z pobytem w areszcie śledczym w długotrwałym i całkowitym odizolowaniu od najbliższych;

2. 2. naruszenie art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie złożonych na rozprawie w dniu 8 grudnia 2022 r. wydruków z mediów ogólnopolskich i lokalnych oraz zeznań Wnioskodawcy oraz świadków H. Z. i J. B. w zakresie, w jakim potwierdzały, że przestępstwo, które zarzucono Wnioskodawcy, było szeroko nagłaśnianie zarówno w mediach ogólnopolskich jak i lokalnych, a społeczność lokalna identyfikowała te materiały medialne z Wnioskodawcą i w konsekwencji napiętnowała Wnioskodawcę jako zabójcę, który urządził - według przekazów medialnych - „krwawą rzeźnię” w U.;

3. 3. naruszenie art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie zeznań wnioskodawcy, w zakresie w jakim zeznał o dolegliwościach psychicznych związanych z tym, że wskutek długotrwałego pobytu w areszcie śledczym nie mógł pożegnać śmiertelnie chorego ojca i uczestniczyć godnie i bez wstydu w jego pogrzebie, nie mógł uczestniczyć w świętach rodzinnych Bożego Narodzenia i Wielkanocy, jak to wcześniej miał w zwyczaju,

	<p>zaś długotrwały pobyt, stres i złe warunki spowodowały efekt w postaci częściowej utraty uzębienia przez Wnioskodawcę;</p> <p>4. 4. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k. poprzez ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób dowolny, wybiórczy i prowadzący do zmarginalizowania rozmiaru doznanej krzywdy, z pominięciem okoliczności świadczących o rzeczywistym rozmiarze doznanej krzywdy oraz negatywnych następstw izolacji penitencjarnej oraz niesłusznych i ciężkich oskarżeń, a także całkowicie dowolne przyjęcie, że krzywda niewinnego Wnioskodawcy wynika z długotrwałego bezprawnego pobytu w areszcie śledczym jest znacząco mniejsza tylko z tego powodu, że przebywał on już wcześniej w zakładzie karnym;</p> <p>5. 5. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i mający wpływ na treść orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, iż warunki izolacji penitencjarnej Wnioskodawcy w okresie tymczasowego aresztowania były prawidłowe.</p>	
<p>Zwiąże o powodach uznania zarzutu za zasadny lub niezasadny.</p>		
<p>Zarzuty pełnomocnika wnioskodawcy – T. Z., mimo iż wskazują zarówno na naruszenia przepisów materialnych, przepisów proceduralnych, jak i na błąd w ustaleniach faktycznych, w rzeczywistości sprowadzają się do zakwestionowania zbyt niskiej – zdaniem skarżącego – kwoty zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz wnioskodawcy przez Sąd I</p>		

instancji, zatem zasadne jest ich łączne rozpoznanie.

Podstawą zaskarżonego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie było stosowanie wobec wnioskodawcy środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania w okresie od 30 kwietnia 2018 r. do 19 grudnia 2019 r., tj. łącznie przez okres niemal 20 miesięcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości, że w świetle prawidłowo dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, poczynionych w oparciu o całokształt wiarygodnego materiału dowodowego, T. Z. został niewątpliwie niesłusznie tymczasowo aresztowany we wskazanym wyżej okresie. Świadczy o tym wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 17 grudnia 2020 r., sygn. XII K 62/19, uniewinniający wnioskodawcę od popełnienia zarzucanego mu czynu. Okoliczności te nie były również kwestionowane przez żadną ze stron w toku całego postępowania – także przed Sądem odwoławczym.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa w zakresie odpowiedzialności odszkodowawczej za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie oparta jest o zasadę ryzyka. W tym bowiem wypadku Skarb Państwa ponosi ryzyko prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w zakresie stosowania środka zapobiegawczego związanego z pozbawieniem wolności. Jeżeli więc z punktu widzenia ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oraz całokształtu okoliczności

ustalonych do chwili wydania orzeczenia w przedmiocie odszkodowania okazuje się, że pozbawienie wolności, w tym trybie nie było uzasadnione, także ze społecznego punktu widzenia, to za poniesioną szkodę i doznaną krzywdę, wynikłą ze stosowania tymczasowego aresztowania wobec osoby, której w tym okresie dotyczyło domniemanie niewinności - właśnie na zasadzie słuszności - ponosić musi Skarb Państwa (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., sygn. I KZP 27/99).

Powyższe oznacza, iż w świetle decyzji kończącej postępowanie karne wobec wnioskodawcy, tymczasowe aresztowanie stosowane wobec niego było niewątpliwie niesłuszne. Z perspektywy tego rozstrzygnięcia zasadne było zatem przyznanie wnioskodawcy stosownego zadośćuczynienia i w tym zakresie decyzja Sądu meriti była prawidłowa.

Równocześnie podzielić należy argumenty pełnomocnika wnioskodawcy, iż kwota 120.000 złotych nie odpowiada zarówno czasowi stosowania najsurowszego ze środków zapobiegawczych, jak i rozmiarowi doznanej przez T. Z. krzywdy.

Uwzględniając bowiem nawet fakt równoczesnego odbywania kary pozbawienia wolności przez wnioskodawcę w okresie od 28 sierpnia 2019 r. do 19 grudnia 2019 r., kwota 120.000 złotych jawi się jako znacznie zaniżona, biorąc pod uwagę doświadczenie Sądu Apelacyjnego, z którego wynika, iż aktualnie praktyką sądów pozostaje zasądzenie znacznie

wyższych kwot zadośćuczynienia za każdy dzień pozbawienia wolności (zatrzymania czy tymczasowego aresztowania). Nie można bowiem bagatelizować nie tylko długotrwałości niesłusznego i pozbawionego podstaw stosowania tymczasowego aresztowania wobec T. Z., co było dla niego źródłem stresu i dyskomfortu, ale także długotrwałej rozłąki z rodziną i pozbawieniem możliwości normalnego funkcjonowania w społeczeństwie. Pomimo, iż w czasie trwania tymczasowego aresztowania wnioskodawca nie skarżył się na jakość i ilość pożywienia, jak również na nieodpowiednie traktowanie go przez służbę więzienną oraz współosadzonych, co uzasadnił bezowocnością takich skarg w czasie poprzednich okresów pozbawienia wolności, to nie można pominąć m.in. okoliczności jego przebywania w celi z osobami zażywającymi substancje odurzające; fakt ten przesądza zaś o zasadności podniesionego w apelacji zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych. Sytuacja osadzenia w takich warunkach oraz stres, jaki przeżywał w związku z niepewnością o swój los, z całą pewnością niekorzystnie wpłynęły na zdrowie fizyczne i psychiczne wnioskodawcy. Faktem notoryjnie znanym bowiem jest, iż osoby niesłusznie pozbawione wolności odczuwają głęboki stres, bezradność i poniżenie oraz wstyd, które niejednokrotnie przekładają się na długotrwałą zmianę zachowania i dotychczasowego stylu życia. Pomijanie tych konsekwencji u T. Z. byłoby niehumanitarne i sprzeczne z doświadczeniem życiowym. Niedopuszczalne w końcu byłoby lekceważenie okoliczności związanych ze społeczną infamią, jakiej doznał wnioskodawca w

czasie pozbawienia wolności i już po opuszczeniu aresztu śledczego, wynikającą z charakteru postawionego mu zarzutu, a spotęgowaną przez doniesienia medialne, przedstawiające go w charakterze sprawcy wyjątkowo brutalnego zabójstwa.

Wysokość zadośćuczynienia musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną adekwatną do warunków gospodarki rynkowej natomiast kompensacyjna funkcja zadośćuczynienia oznacza, że przyznana suma pieniężna ma stanowić przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej, wynagradzać doznane cierpienia fizyczne i psychiczne oraz ułatwiać przezwycięzenie ujemnych przeżyć. Jakkolwiek nie może naprawić krzywdy już doznanej, to w braku lepszego środka powinna dać pokrzywdzonemu rodzaj satysfakcji oraz umożliwić zaspokojenie pragnień wykraczających poza zaspokojenie zwykłych potrzeb życiowych (tak wyrok Sądu Najwyższego z 26 listopada 2019 r., sygn. IV CSK 386/18, Lex 2786140).

Pomimo, iż Sąd Okręgowy zasądając na rzecz wnioskodawcy określoną kwotę pieniężną wziął pod uwagę długość trwania tymczasowego aresztowania, a nadto okoliczności wymienione powyżej, to w ocenie Sądu Apelacyjnego okolicznościom tym nie nadano odpowiedniego znaczenia, co skutkowało przyznaniem zadośćuczynienia w zaniżonej kwocie w stosunku do charakteru i rozmiaru krzywdy jakiej doznał wnioskodawca w wyniku tymczasowego aresztowania. Kwota zadośćuczynienia w wysokości 120.000 zł nie uwzględnia w całości poziomu cierpień, jakie stały

się udziałem T. Z., biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, ponadto była ona znacznie zmiarkowana w stosunku do zawnioskowanej w toku postępowania kwoty 295.000 zł. Suma ta przedstawia wprawdzie wartość ekonomicznie odczuwalną, jednakże w ocenie Sądu Apelacyjnego nie w pełni rekompensującą wyrządzoną krzywdę. Zasądzona kwota, zdaniem Sądu Odwoławczego, była nieadekwatną do krzywdy jakiej doznał T. Z. w wyniku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądzonego zadośćuczynienia uzasadnione jest tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji przy ustalaniu tejże sumy nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności, mających wpływ na rozmiar krzywdy, ewentualnie przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (patrz. wyrok SA w Krakowie z 14 czerwca 2019 r., sygn. akt I ACa 764/18, por. wyrok SA w Warszawie z 18 lipca 2019 r. sygn. V ACa 499/18).

Mając na względzie powyższe wskazać należy, że Sąd poprawnie ocenił zgromadzone w sprawie dowody, ale przekroczył niewątpliwie zakres swobody jurysdykcyjnej, ponieważ nie nadał okolicznościom sprawy odpowiedniego znaczenia. W związku z czym przyjąć należy, że przyznana kwota 120.000 zł jawi się jako rażąco zaniżona. Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, że dopiero kwota ostatecznie wnioskowana przez T. Z., tj. 295.000 zł, będzie stanowić

<p>odpowiedni ekwiwalent finansowy, który wynagrodzi wnioskodawcy doznane przez niego krzywdy. Sąd Apelacyjny oparł się przy tym na rzetelnych i zindywidualizowanych kryteriach mających oparcie w przeprowadzonych dowodach, w tym zeznaniach samego wnioskodawcy, jak również przedstawionych dokumentach.</p> <p>Tym samym, zarzuty podniesione w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy uznać należy za zasadne, co nakazuje podwyższenie zadośćuczynienia zasądzonego przez Sąd I instancji.</p>		
Wnioski		
<p>1. O zmianę zaskarżonego wyroku co do punktu 2 poprzez jego zmianę i podwyższenie zasądzonego zadośćuczynienia o 175 000 zł do łącznej kwoty 295 000 zł.</p> <p>2. O zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz Wnioskodawcy zwrotu wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem w sprawie pełnomocnika z wyboru na podstawie art. 554 par. 4 k.p.k.</p>	<p># zasadne</p> <p># częściowo zasadne</p> <p># niezasadne</p>	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny lub niezasadny.		
Wobec zasadności zarzutów podniesionych w apelacji wnioski zasługiwały na uwzględnieniu.		

<p>4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU</p>	
--	--

Wskazać wszystkie okoliczności, które sąd uwzględnił z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów (art. 439 k.p.k., art. 440 k.p.k.).	
	Nie dotyczy
Zwiążle o powodach uwzględnienia okoliczności.	
Nie dotyczy	
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
1	Przedmiot utrzymania w mocy
Wyrok został utrzymany w mocy w tej części, w jakiej nie został zmieniony.	
Zwiążle o powodach utrzymania w mocy.	
Z przyczyn, jak wyżej.	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot i zakres zmiany
Wyrok został zmieniony poprzez podwyższenie zasądzonego zadośćuczynienie na rzecz T. Z. do kwoty 295.000 złotych.	
Zwiążle o powodach zmiany.	
Przyczyny zmiany wyroku omówiono szczegółowo w pkt 3 uzasadnienia.	

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia		
	Nie dotyczy	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia.		
Nie dotyczy		
	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia.		
Nie dotyczy		
	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia.		
Nie dotyczy-		
4.	Konieczność warunkowego umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia i warunkowego umorzenia ze wskazaniem podstawy prawnej warunkowego umorzenia postępowania.		
Nie dotyczy		
5.		# art. 454 § 1 k.p.k.

Zwiężle o powodach uchylecia.		
Nie dotyczy		
5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
Nie dotyczy		
5.4. Inne rozstrzygnięcia z wyroku		
Lp.	Wskazać punkt rozstrzygnięcia z wyroku.	Przytoczyć okoliczności.
	II.	Na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz T. Z. kwotę 288 złotych tytułem zwrotu poniesionych wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym.
6. Koszty Procesu		

Wskazać oskarżonego.	Wskazać punkt rozstrzygnięcia z wyroku.	Przytoczyć okoliczności.
	Brak	

7. PODPISY
Dorota Radlińska Anna Nowakowska Sławomir Machnio

1.3. Granice zaskarżenia	
--------------------------	--

Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik wnioskodawcy		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 19 stycznia 2023 roku w sprawie sygn. akt V Ko 433/21		
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu		
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego		

	<i>w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu</i>	
#	<i>art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia</i>	
#	<i>art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia</i>	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	Uchylenie	# Zmiana